

ЛІТЕРАТУРА

1. Оверковська Т. К. Правові засади охорони земель від забруднення та псування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 210 с.

REFERENCES

1. Overkovska, T. K. (2008). *Pravovi zasady okhorony zemel vid zabrudnennia ta psuvannia v Ukraini. Candidates thesis*. K. [in Ukrainian].

Циліурік Римма Анатоліївна

кандидат юридичних наук, асистент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0003-3555-3775

АКТУАЛЬНІ ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Роботу присвячено дослідженню керівних засад, які скеровують напрями та обсяг впливу на відповідні суспільні відносини. Авторкою проаналізовано доктринальні підходи щодо принципів раціонального використання природних ресурсів, у тому числі земельних. Для досягнення мети дослідження використовувалися загальнонаукові й спеціальні методи пізнання, зокрема, діалектичний, формально-логічний, формально-юридичний, системно-структурний.

Ключові слова: органічне землеробство, органічні землі, органічне сільське господарство, органічне рослинництво.

Tsyliuryk Rimma

*PhD in Law, Assistant of the Department of Land and Agrarian Law
of Yaroslav Mudryi National Law University*
ORCID: 0000-0003-3555-3775

CURRENT LEGAL PROBLEMS IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF ORGANIC AGRICULTURE

The work is devoted to the study of guiding principles that guide the direction and extent of influence on relevant public relations. The author analyzes doctrinal approaches to the principles of rational use of natural resources, including land. To achieve the goal of the study, general scientific and special methods of cognition were used, in particular, dialectical, formal-logical, formal-legal, system-structural.

Keywords: organic farming, organic land, organic agriculture, organic plant growing.

Системний аналіз досвіду взаємовідносин людини і навколишнього природного середовища дозволив представникам еколого-правової науки виділити наступні концептуальні основи використання людиною природних ресурсів (і в тому числі землі): суспільство і природа є системами взаємодії, де природні зв'язки людини і довкілля органічно переплітаються з її соціальними, органічними зв'язками; соціум сьогодні не може розглядатися як сукупність громадянських суспільств у рамках національних держав, а є глобальним – громадянським суспільством, відносини якого з довкіллям та з приводу природних ресурсів забезпечують розвиток; нова система господарювання повинна характеризуватися чіткими принципами екологізації не тільки виробничої діяльності, але й політичної, правотворчої, соціальної та інших сфер життєдіяльності людей; необхідною стає реалізація морально-етичного екологічного імперативу як критерію розвитку, основи взаємодії суспільства і природи [1, с. 209, 210]. Все наведене вище має безпосереднє відношення і до земельних ресурсів, оскільки саме вони виступають домінуючою ланкою в системі довкілля. Від стану земельних ресурсів залежить і стан навколишнього природного середовища.

Відомо, що сьогодні в юридичній літературі словосполучення «раціональне використання земельних ресурсів» або «раціональне землекористування» розглядається як невід'ємна складова діяльності суспільства не тільки в економічній, а і в екологічній сферах. Отже, якщо йдеться про екологічний або охоронний (природоохоронний)

аспект органічного землеробства, то на перший план виступають два напрями. Перший реалізується у процесі ведення органічного землеробства шляхом збереження та підвищення родючості ґрунтів, попередження процесів деградації відповідних земельних ділянок. Другий напрям пов'язаний із результатами виробництва екологічно чистої органічної продукції та сировини, яка сертифікована та відповідає вимогам, встановленим законом. Це означає, що вона є безпечною для життя та здоров'я людей. В цьому випадку кожен член суспільства може реалізувати право на сприятливе довкілля.

Представники економічної науки, аналізуючи розвиток органічного землеробства в Україні, дійшли висновку, що основними екологічними ефектами від ведення органічного землеробства виступають: а) захист і забезпечення відтворення ґрунтів; б) збереження екології навколишнього середовища через відсутність шкідливих викидів та випаровувань; в) відтворення біорізноманіття за рахунок оптимізації галузевої структури виробництва; г) виробництва високоякісних, екологічно чистих продуктів харчування; ґ) гармонізація виробничих процесів між рослинництвом і тваринництвом та ін.

Водночас серед важливих соціоекономічних ефектів економісти виокремлюють: а) збільшення обсягів виробництва валової сільськогосподарської продукції, що зумовлює зростання кількості робочих місць, попиту на матеріально-технічні засоби, опосередкований розвиток сільських територій; б) поява у споживача вибору між звичайною та екологічно чистою продукцією сільськогосподарського виробництва; в) поліпшення якості продуктів харчування й екології навколишнього середовища сприятимуть збереженню життя і здоров'я населення; г) додатковий розвиток переробної сфери щодо виробленої органічної продукції; ґ) розширення обсягів розвитку сільського зеленого туризму на екологічно чистих територіях; д) підвищення рейтингу України серед європейських країн, що сприятиме інвестиційному зростанню [2, с. 30, 31]. Отже до основних принципів правового регулювання використання земель у процесі органічного землеробства слід віднести: 1) пріоритет використання сертифікованих сільськогосподарських угідь та забезпечення збереження їх для органічного землеробства; 2) екологічна безпека

як основа при виборі способів, методів та технологій використання земель для органічного землеробства; 3) обов'язковість вжиття заходів із запобігання погіршення якісного стану угідь та заходів з їх відновлення; 4) збереження і відтворення родючості угідь методами, які оптимізують їхню біологічну активність; 5) використання в органічному землеробстві процесів та технологій, що не завдають шкоди довкіллю та здоров'ю людей; 6) відмова від використання хімічно синтезованих зовнішніх ресурсів.

У проєкті Закону України «Про Загальнодержавну програму розвитку земельних відносин в Україні на період до 2025 року» декларувалося про надання пріоритету у доступі до земельних ресурсів суб'єктам аграрного господарювання, що практикують застосування екологічнобезпечних технологій ведення сільського господарства, у тому числі органічного виробництва. Тобто законодавець планує та підтримує реалізацію принципу використання еколого безпечних методів і технологій сільськогосподарського виробництва, а також принципу пріоритету вимог екологічної безпеки у земельному законодавстві, що є одним із найважливіших. Втім, на жаль, даний законопроект так і не був прийнятий, а така норма все ж потребує закріплення в чинному земельному законодавстві. Абсолютно позитивним уявляється безпосереднє закріплення принципу додержання вимог екологічної безпеки у сфері органічного виробництва та/або обігу органічної продукції в чинному Законі України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» (ст. 6). Так, серед основних принципів у сфері органічного виробництва самостійне місце займає принцип додержання вимог екологічної безпеки у зазначеній сфері. Окрім того цим Законом у складі напрямів державної політики у сфері органічного виробництва виокремлюється самостійний напрям – забезпечення екологічної безпеки під час органічного виробництва та забезпечення генетичної безпеки, біологічного різноманіття й раціонального використання природних ресурсів та їх відтворення.

Впровадження механізму реалізації вказаних принципів стає можливим завдяки здійсненню сертифікації діяльності суб'єктів аграрного виробництва як органічної, а також завдяки дотриманню

вказаними суб'єктами Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. № 970.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костицький В. В. Про необхідність третьої революційної зміни змісту доктрини екологічного права. *Від правової охорони Української РСР до екологічного права України*: зб. тез Всеукр. конф. (м. Київ, 26 травня 2017 р.). Чернівці: Кондратьєв А. В., 2017. С. 209–213.
2. Якубів В. М. Розвиток органічного землеробства в Україні: екологічний та соціоекономічний аспект. *Економіка АПК*. 2013. № 11. С. 27–32.

REFERENCES

1. Kostytskiy V. V. (2017). Pro neobkhdnist tretoi revoliutsiinoi zminy zmistu doktryny ekolohichnoho prava. *Vid pravovoi okhorony Ukrainskoi RSR do ekolohichnoho prava Ukrainy: zb. tez Vseukr. conf. (m. Kyiv, 26 travnia 2017 r.) – From the legal protection of the Ukrainian SSR to the environmental law of Ukraine: a collection of abstracts of the All-Ukrainian Conference*, Chervnivtsi: Kondratiev A. V., 209–213 [in Ukrainian].
2. Yakubiv, V. M. (2013). Rozvitok orhanichnoho zemlerobstva v Ukraini: ekolohichnyi ta sotsioekonomichnyi aspekty *Ekonomika APK – APK economy*, 11, 27–32 [in Ukrainian].

Чирик Альона Олегівна

кандидат юридичних наук, лаборант кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ

Припинення права спільної часткової власності на земельну ділянку охоплює припинення суб'єктивного права власності на спільну ділянку кожного співвласника та припинення самого режиму спільної часткової